

A Magyar-Szlovén Baráti Társaságot

A magyar és a szlovén nép a Honfoglalás óta kapcsolatban áll egymással. Amikor a magyarok bejöttek a Kárpát-medencébe, a szlovének már itt voltak, így mindkét nemzet őshonosnak tekinthető. A két nép mindig békésen, jó viszonyban élt egymás mellett. Ennek ellenére a két ország polgárai nagyon keveset tudnak egymásról. Pedig 2004 májusától az Európai Unió tagjai lesznek, így lehetőség nyílik a kapcsolatok intenzív ápolására, regionális együttműködések révén a kölcsönös gazdasági, kulturális előnyök kiaknázására. A két szomszédos kultúra megismertetése céljából alakult bő egy évvel ezelőtt a Magyar-Szlovén Baráti Társaság. Az egyesület eddigi működéséről és a jövőbeli tervekről Dr. Székely András Bertalan alelnököt, valamint Terplán Éva titkárt, a baráti társaság kezdeményezőjét kérdeztük.

Ugyan a magyar-szlovén határ mellett élők nagy része jól ismeri a határ másik oldalát, az ott élőket és kultúrájukat, azonban a határtól távolodva egyre kevesebben tudnak valamit a szomszédos országról és népről. Magyarországon még a magát műveltnek mondó emberek sem nagyon ismerik Szlovéniát, legfeljebb a főváros, Ljubljana neve ugrik be elsőre, de sajnos sokan már Szlovénia, Szlavónia vagy Szlovákia között sem tudnak különbséget tenni.

Hasonló tapasztalatokat szerzett néhány évvel ezelőtt Terplán Éva is, amikor szlovének körében Magyarországról beszélgetett.

„2001-ben Ljubljanában részt vettem egy nyári nyelvi kurzuson és ott tapasztaltam, hogy bár szomszédok vagyunk, mégis milyen kevésbé ismerjük egymás országát. Miután magam, édesapám révén szlovén nemzetiségű vagyok, és családom egy része jelenleg is Ljubljanában él, felvetődött bennem egy szlovén-magyar egyesület alapításának a gondolata. Budapesten élő nemzetiségiként jól ismerem a Magyarországon működő kisebbségi szervezeteket, hisz négy évig magam is az Országos Szlovén Kisebbségi Önkormányzat tagja voltam. Az egyesület létrehozásával azokat az embereket kívántam megcélozni, akik nem feltétlenül a hazánkban élő szlovén kisebbség köréből kerülnek ki, de valamilyen okból érdeklődnek a szomszéd ország iránt: itt dolgoznak, vagy éppen egyes házasságban élnek. Emellett cél volt a magyar és a szlovén közvélemény előtt a másik ország kultúrájának bemutatása, értékeik egymással való kölcsönös megismertetése”, meséli az alapítás előzményeit Terplán Éva.

Ezután felvette a kapcsolatot Hirnök Józseffel, a Magyarországi Szlovének Szövetségének elnökével, aki támogatja az ötletet és jelentős részt vállalt a szervezésben. A továbbiakban felkérték Dr. Hajós Ferencet, Szlovénia első magyarországi nagykövetét és Dr. Székely András Bertalan kisebbségkutatót, a Nemzeti Kulturális

Örökség Minisztériumának főtanácsosát, hogy jelölhesék őket az alelnökségre. Ők örömmel fogadták a felkérést és bekapcsolódtak az egyesület alapításának előkészületeibe. A Magyar-Szlovén Baráti Társaságot végül 2003. februárjában jegyezte be a bíróság.

„Már jó tíz évvel ezelőtt, a Mátyás-évfordulón egy maribori tudományos tanácskozáson felvetődött, hogy alakítani kellene egy szlovén-magyar egyesületet, amelynek akkor a Mátyás Király Társaság nevet adtuk volna. A baráti társaság alapításának háttérében a két szomszédos nemzet kulturális kapcsolatainak fejlesztése áll, ami a többség és a határ menti kisebbségek számára egyaránt előnyökkel járna”, mondja Székely András Bertalan alelnök.

A Magyar-Szlovén Baráti Társaság rangját jelzi, hogy két tiszteletbeli elnöke, Milan Kučan és Göncz Árpád, két egykori köztársasági elnök, akik személyesen is jó kapcsolatban állnak egymással, örömmel fogadták el a felkérést. Az alakuló közgyűlés a szervezet elnökévé Hirnök Józsefet választotta.

Az egyesületnek jelenleg 50-60 tagja van, ám a rendezvényeken ennél többen vesznek részt. „Mivel még kevesen tudnak rólunk, a tagság reményeink szerint növekedni fog. Tagjaink részben a határ két oldalán élő

nemzetiségek, de nem feltétele a tagságnak a nemzetiséghez tartozás. Így természetesen magyarországi magyarok és szlovéniai szlovének is csatlakozhatnak a társasághoz. Rendezvényeink olyan embereket is vonzanak, akik a volt Jugoszlávia területéről származnak, de már Magyarországon élnek” – említi Terplán Éva.

Folyamatban van egy testvérszervezet megalakítása Szlovéniában. Annak az egyesületnek az elsődleges célja a magyar kultúra megismertetése a szlovének körében, a hazainak pedig a másik oldal, így kiegészítené egymást a két szervezet.

Eddig két rendezvényt szervezett az egyesület: egyet Szentgotthárdon, egyet Budapesten. A nyugat-magyarországi városban Zágorec Csuka Judit lendvai költőnő mutatta be verseskötetét. Az irodalmi estet követő kiállítás-megnyitón Gyécsek József szentgotthárdi festőművész képeit, és Király Ferenc lendvai szobrászművész alkotásait tekinthették meg a résztvevők.

Budapesten a Magyar Néprajzi Társasággal közö-

sen az Arcvonal Irodalmi Kávézóban Mukicsné Kozár Mária magyarországi szlovén néprajzos mutatta be monográfiáját.

„Jövőbeli terveink között szerepel egy budapesti utca elnevezése France Prešeren szlovén költőről, aki a szlovén himnusz szövegét is írta 1844-ben. Ezzel párhuzamosan Ljubljánban is felvehetné Petőfi Sándor nevét egy utca, aki Prešeren kortársa volt. Összel egyesületi tagjaink számára kirándulást tervezünk a Mura-vidékre, melyen egymás megismerése mellett a szüret idején a helyi borokat is megkóstolhatjuk.

Pályázunk továbbá egy szlovén emlékoszlop felállítására a zalavári Szláv Emlékparkban, mely Cirillnek és Metódnak, a két szláv keresztény hittérítőnek állít emléket. Ezt a tervünket mindkét ország kulturális minisztere támogatásáról biztosította” – vázolták fel a elképzeléseiket az egyesület tisztségviselői.

Az egyesületről bővebb információk az Interneten a www.magyar-szloven.hu oldalon található.

Karácsony Zoltán

A két kisebbség: szlovének Magyarországon és magyarok Szlovéniában

A két ország között kapcsolatot jelent a magyarországi szlovén és a szlovéniai magyar kisebbség is. Az alábbiakban e két közösségről adunk rövid áttekintést.

A magyarországi szlovének lélekszáma ötezer körüli, melyből háromezren élnek Nyugat-Magyarországon, elsősorban Szentgotthárd környékén. A szlovének lakta Rába-vidéken kívül Szombathelyen, Budapesten, Mosonmagyaróváron és Székesfehérváron alakítottak kisebbségi önkormányzatot. Az Országos Szlovén Önkormányzat székhelye Felsőszölnök. Kulturális téren máig az elsőként alakult Magyarországi Szlovének Szövetsége a legaktívabb. A Budapesti Szlovének Egyesülete a fővárosban élő szlovéniséget fogja össze, valamint a szombathelyi Pável Ágoston Szlovén Kulturális Egyesület pedig a vasi megyeszékhelyen fejti ki tevékenységét. Ez utóbbi szervezet névadója, Pável Ágoston a magyar-szlovén barátság szimbólumának is tekinthető. A szlovén származású nyelvész, irodalomtanár, könyvtár- és múzeumigazgató, műfordító, lapszerkesztő a két világháború közötti Szombathely kulturális életének meghatározó alakja volt.

Szentgotthárdon működik a Szlovénia támogatásával felépített Szlovén Kulturális és Információs Központ, amely helyet ad a szlovén rádió, valamint a „Porabje” című, kéthetenként megjelenő szlovén nyelvű újság szerkesztőségének is, továbbá a Magyarországi Szlovének Szövetségének. Ezen kívül számos tánc-, ének- és színjátszó csoport létezik, például a legnagyobb múltú felsőszölnöki énekkar vagy a Nindrik-Indrik színjátszókör. „Slovenski Utrinki” című televízióadás is látható a Magyar Televízió műsorán. A Szlovén rádió Szentgotthárdról sugározza adását.

Magyarország, szomszédai közül elsőként kötött kisebbségvédelmi megállapodást a 90-es évek első felé-

ben, és hozott létre kétoldalú kisebbségi vegyes bizottságot. Az utóbbi testület évente áttekinti a határ két oldalán élő közösségek időszerű gondjait, és ajánlásokat tesz a kormányoknak. Emellett több mint félszáz államközi egyezmény, regionális, települési és intézményközi megállapodás szolgálja a szlovén-magyar jószomszédi együttműködést, azon belül a kisebbség-nyanyemzeti kapcsolattartást.

A szlovéniai magyarság lélekszáma 10 ezer körülire tehető. A magyar kisebbség elsősorban a Mura-vidéken él, de néhány-százas nagyságrendben a fővárosban, Ljubljánban és a nagyobb ipari városokban is élnek. A Mura-vidéki magyarság – hasonlóképpen a szlovéniai olaszokhoz –, területhez kötött nemzetiségi jogokkal rendelkezik, garantált parlamenti képvisellel, kiterjedt általános és középiskolai hálózattal. A szlovén állam támogatja a kisebbségeket, bár a magyarok alacsony száma miatt nehéz megakadályozni az asszimilációt.

A szlovéniai magyarok központi politikai szervezete a Muravidéki Magyar Önkormányzati Nemzeti Közösség. Az alsólendvai Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet a kulturális munkát fogja össze, és számos további kultúregyesület működik települési szinten. A magyar fiatalok több kétnyelvű általános iskolában és egy kétnyelvű gimnáziumban tanulhatnak anyanyelvükön, valamint a maribori egyetemen tanárképző kar magyar tanszékekkel, a ljubljánai egyetemen pedig magyar lektorátus működik.

Alsólendván Népújság címmel magyar nyelvű hetilap jelenik meg és félévente jelenik meg a Muratáj című irodalmi-kulturális folyóirat is. Emellett rádió- és televízió-műsora is van a szlovéniai magyar kisebbségnek.